

Natuur- en Vogelwacht
"De Alblasserwaard"

ONZE WAARD

WINTER 2021 www.nvwa.eu

1969

2021

BESTUUR

Voorzitter	<i>Sjoerd Veerman</i>	Alblasserdam	voorzitter@nvwa.eu
Secretaris	<i>Pieter Bieren</i>	Arkel	secretaris@nvwa.eu
Penningmeester	<i>Sjoerd Swierstra</i>	Bleskensgraaf	penningmeester@nvwa.eu
Bestuurslid	<i>Wim Hoogkamer</i>	Papendrecht	078-6154464
Bestuurslid	<i>Nel Welschen</i>	Dordrecht	078-6172348
Bestuurslid	<i>Jopie Zwartbol</i>	Alblasserdam	Jzwartbol857@gmail.com

NVWA ONLINE

Website	www.nvwa.eu
Mail	info@nvwa.eu
Twitter	@deNVWA

INLEVERDATA KOPIJ

Voorjaarsnummer	1 maart 2022
Zomernummer	1 juni 2022
Herfstnummer	1 september 2022
Winternummer	1 december 2022

CONTRIBUTIES

Ledenadministratie Elly Hoogkamer
Postbus 171 3350 AD Papendrecht
ledenadministratie@nvwa.eu

IBAN NL60INGB 0001 9974 31	
Volwassenen per kalenderjaar	17,50
Jeugdleden tot 18 jaar	7,50
IVN-lidmaatschap extra	12,00
'Het Vogeljaar' bestaand abonnement	13,00

COLOFON

Secretariaat Postbus 171
3350 AD Papendrecht

IBAN NL85RABO 0113 0630 83
t.n.v. Natuur- en Vogelwacht "De Alblasserwaard"

NATUUR- EN VOGELWACHT "DE ALBLASSERWAARD"

De vereniging is opgericht op 25 november 1969 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam op 5 januari 1979 onder nummer 40321641. Artikelen blijven voor verantwoording van de auteurs. Overname is toegestaan, mits met bronvermelding.

Redactie

Anja Hagen, Tom Kalkman en Dick Markesteijn -
redactieonzewaard@nvwa.eu

Opmaak en drukkerij Vanderperk Groep
Oplage 650

Tekening voorkant Patrijs in de sneeuw
Piet van Meerkerk
Foto achterkant Janny Kleijn

INHOUD WINTER 2021

3	Van de voorzitter	8	Geslaagd met hulp van NVWA- schoolgidsen	18	Fotocollage winter
5	Kinderactiviteiten 2022			19	Zwarte els
6	Lezingen 2022	10	De bijzondere fruitbomen van Werelderfgoed Kinderdijk	20	Regionale Energie Strategie (RES)
7	Van de ringgroep	12	Weidevogels en wintertijd	23	Activiteiten & werkgroepen
7	Wandelende takken	14	Trektellen najaar 2021		

Van de voorzitter

Bij de jaarwisseling van 2021 naar 2022 gaan we van weer een jaar gestempeld door de coronapandemie, naar een jaar waarin hopelijk het virus op de achtergrond zal raken, zodat ons streeknatuurcentrum weer mensen kan ontvangen.

Onze beheerder Evert de Groot heeft een andere functie gevonden in Dordrecht. Het betekent dat we op zoek zijn naar een vrijwilliger-beheerder vanaf het nieuwe seizoen, dat start op 1 april 2022. Heeft u belangstelling, meldt u zich dan bij Wim Hoogkamer of bij mij.

Rabo ClubSupport

De penningmeester van onze vereniging, Sjoerd Swierstra, heeft een moeilijke tijd achter de rug, want veel uitgaven gaan gewoon door, terwijl we het grootste deel van het jaar geen bezoekers konden ontvangen. Dat betekent een flinke financiële tegenvaller maar gelukkig kunnen we als vereniging tegen een stootje en hebben we in het verleden een bescheiden buffer aangelegd. Ook was er dit jaar weer een plezierig bericht van de Rabo ClubSupport. Deze coöperatieve vereniging wil het verenigingsleven ondersteunen, "want een club is goed voor je welzijn, je vindt er verbondenheid en een fijne plek om met anderen je hobby uit te oefenen." Het fraaie bedrag van €1.081,08 werd bijgeschreven op onze bankrekening. We danken iedereen die op onze vereniging heeft gestemd.

Europese zonnepanelen

Het bestuur heeft op voorstel van Wim Hoogkamer besloten dat we meer zonnepanelen op het streeknatuurcentrum gaan plaatsen. We schaften Europese panelen aan omdat die minder snel degenereren. De investering voor deze (24) zonnepanelen kunnen we in ongeveer 4 jaar terugverdienen doordat de kosten van energie de komende tijd alleen maar zullen stijgen. Het is ook beter voor het klimaat om te investeren in energieopwekking bij de bron. Dat beleid staan we als club voor en we willen het niet alleen bij woorden laten.

Jaaroverzicht 2021

Het is gebruikelijk dat in het winternummer wordt teruggekeken op het afgelopen jaar. Tijdens de geplande jaarvergadering – bij leven en welzijn - van 30 maart 2022 besteden we hier aandacht aan.

Het jaar 2021 lijkt op dat van 2020 maar dat wil nog niet zeggen dat we al gewend zijn. Het streeknatuurcentrum is gesloten geweest voor het publiek. De brug tussen het centrum en het bos is, onder leiding van Wim Hoogkamer, door meerdere vrijwilligers vernieuwd.

De **knotters** onder leiding van Nik Blom, konden hun werk gelukkig voortzetten. Het is bijzonder om te zien

Openingstijden Streeknatuurcentrum

Door omstandigheden is het Streeknatuurcentrum voorlopig uitsluitend geopend op zaterdagmiddagen van 13:00 – 17:00 uur.

Het bestuur

hoeveel uren vrijwilligers werken voor de goede zaak. Bijvoorbeeld ons bosperceel Stambos - daar wordt meer dan 60 uur per jaar in gewerkt. Denk aan het maaien, paden verzorgen, het verwijderen van springbalsemien, het sloten en het zagen, dode en omgevallen bomen verwijderen en natuurlijk het knotten. Ook het weiland van de vereniging aan de Geerweg in Bleskensgraaf vraagt om onderhoud, vooral het verwijderen van raapzaad. Het eiland bij Brandwijk wordt gemaaid, gesloot en geknot. De tuin en terrein van het streeknatuurcentrum krijgen onderhoud; het snoeien en hakselen van de meidoornhagen, ook hier maaien en sloten, en ook weer knotten. Honderd uur per jaar is niets.

Daar bovenop is dit jaar ook heel veel werk verzet voor de afbraak en afvoer van de oude brug en de bouw van een nieuwe brug tussen het centrum en de landschapstuin. Tot slot wordt er veel tijd besteed aan het periodiek schilderen en onderhoud plegen aan het gebouw.

Meerdere mensen werken aan de **landschapstuin**.

Daarbij spannen Carl en Leen toch wel de kroon, zij werken meerdere dagen per week in de tuin.

De **initiatiefgroep Slingelandse Plassen** heeft hard gewerkt om het vertrouwen van de gemeenteraad van Molenlanden te krijgen. Dat is goed gelukt. Eind november werd ingestemd met de plannen om het beheer door de samenleving te laten doen in plaats van een bedrijf of gemeente. Na vijf jaar voorbereiding volgt nu de volgende fase.

Voor wat betreft de **lezingen** die we gebruikelijk hebben in het centrum moeten we helaas vaststellen dat de vier geplande lezingen voor het seizoen 2020 /2021 niet konden doorgaan. Ook de lezing van 18 november 2021 door Jan Trapman moesten we een week ervoor afblazen vanwege oploeiende besmettingen. We blijven optimistisch dat de door Ans den Haan en Jopie Zwartbol

georganiseerde lezingen door kunnen gaan. Zie elders in dit blad.

weidevogels:

Het Weidevogelseizoen 2021 begon met beperkingen door de pandemie.

De Weidevogelwerkgroep is met 42 actieve vrijwilligers gestart met het ophalen van al onze hulpmiddelen via een pick-up point! Beschikbaar gesteld door van fam. L de Groot in Giessenburg.

In totaal vonden wij gezamenlijk 1941 legsels in de Alblasserwaard. De zogenaamde 'big five' nam het leeuwendeel in van alle nesten, ruim 94 %: Kievit 1162, Grutto 390, Scholekster 147, Tureluur 109 en een 20-tal slobeend nesten.

Het resultaat van al deze vondsten leverde 1323 beschermde legsels op. Beschermde tegen agrarische- en landbouwwerkzaamheden. Een mooi resultaat!

We kijken al weer uit naar het volgende seizoen. En wie weet, met wat voor prachtige en verrassende nieuwe vondsten.

Het boek Grutto was een geschenk voor de leden van de Weidevogelwerkgroep

De **zoogdierenwerkgroep** heeft in september de vleermuiskasten in het Alblasserbos gecontroleerd. De kasten worden bezocht door vleermuismannetjes om vrouwtjes te lokken en er nog voor de winter mee te paren. Er werden 10 Ruige Dwergvleermuizen geteld. Er hangen 14 kasten, maar helaas werd niet iedere kast bewoond.

De **scholenwerkgroep** heeft na een stille periode een voorzichtige start gemaakt. In november kwamen 3 groepen voor een herfstexcursie in het Alblasserbos. Kinderen en gidsen waren enthousiast.

We werden het afgelopen jaar blij verrast door **Rabobank IJsselmonde-Drechtsteden** met een bijzondere schenking, namelijk 60 insectenhôtels. Deze zelfbouw-

pakketjes werden uitgedeeld aan actieve vrijwilligers van de vereniging.

De film **'Wilde Waard'** van Stijn Philips ging na de zomervakantie in première. We zijn blij dat we als vereniging een bijdrage konden leveren. Zowel door deskundigheid van onze leden als door een financiële bijdrage. Iedereen die de film gezien heeft, zal overtuigd zijn geraakt van de schoonheid van de Alblasserwaard. Mooi was dat in de week van 15-19 november veel kinderen van groep 7 en 8 van de Alblasserdamse basisscholen deze natuurfilm zagen in Cultureel Centrum Landvast. Dit initiatief van gemeenteraadslid Margreet de Deugd werd door zowel de gemeentelijke natuurcoach Jolanda Huijgen, Edgar Veen van Landvast, en onze vereniging ondersteund. Met een mooie samenwerking lukte het om dit plan snel te realiseren. Door Nel Welschen en Jacques Verhagen werd een prachtige lesbrief gemaakt bij de film. Het initiatief werd gefinancierd door het Ondernemersfonds Alblasserdam uit het trekkingsgebied 'Sector Sport, Onderwijs, Zorg & Welzijn' waardoor de ruim 400 leerlingen uit Alblasserdam deze film gratis konden bekijken.

Zo was er toch ook in dit jaar 2021 veel om blij mee te zijn bij de Natuur- en Vogelwacht!

Sjoerd Veerman, voorzitter NVWA

Planten- en insectenwerkgroep

door Bram van Vliet

In 2022 hoopt de Planten- en insectenwerkgroep weer op volle kracht te gaan draaien. Woensdag 10 februari komen we bij elkaar om de plannen te bespreken. De bijeenkomst begint om 19.30 uur in het Streeknatuurcentrum. E.e.a. onder het voorbehoud van coronamaatregelen.

De mossenavonden in het Streeknatuurcentrum worden elke week tot in maart gehouden, steeds op woensdag om 19.30 uur. Wie kennis wil maken met mossen is van harte welkom, wel even melden als je komt, soms vervalt de avond. (acvanvliet@hetnet.nl).

De inventarisaties konden vorig jaar doorgaan en dat zal dit jaar ook wel lukken, maar hopelijk zullen we in 2022 weer met elkaar excursies kunnen gaan houden.

Alblasserwaard kinderactiviteiten 2022

Deze activiteiten vinden plaats in de schoolvakanties.

Datum	Activiteit	Wat gaan we doen?
29-01-2022 10.00-15.00 Zaterdag	Nationale Tuin- vogeltelling	In de tuin van het Streek NatuurCentrum worden de vogels verwend met strooivoer, vetbollen en appels. Vanuit de kinderhoek kunnen vogels goed geobserveerd worden. Kom zelf een half uur tellen tijdens de Nationale tuinvogeltelling. Je kunt ook nog een dennenappel omtoveren tot een voedzame vogelsnack.
02-03-2022 Woensdag	Voorjaar: struintoelt in het bos	Tijdens de winter toch al het voorjaar ontdekken? We maken een wandeling in het bos en gaan op zoek naar nesten van vogels, bomen die al gezwollen knoppen hebben, kleine diertjes die weer actief worden, bloemen die bloeien en nog veel meer.
02-05-2022 Maandag	De bijenstal*	Bijen zijn belangrijk! Maar waarom eigenlijk en wat doen de bijen dan precies? Vandaag gaan we kijken bij een echte bijenstal en krijgen we een kijkje in de wereld van de bij.
11-06-2022 Zaterdag	IVN Slootjesdag	Wat blijft het toch heerlijk dat scheppen in het water met een net. Maar nog mooier wordt het als er allerlei verschillende dieren in dat slootwater zitten. Naast het scheppen in de sloot zijn er ook nog andere water activiteiten.
15-08-2022 Maandag	Zintuigenpad*	We hebben in mei geleerd hoe de bijen hun zintuigen gebruiken en vandaag gaan we zelf op pad door de boomgaard en gebruiken we al onze zintuigen (voelen, ruiken, proeven, horen, zien) Als je er in mei ook bij was, is het extra leuk om te zien hoe alles gegroeid is, maar je bent ook van harte welkom als je in mei niet geweest bent. Het fruit smaakt er niet minder om!
27-10-2022 Donderdag	Speuren naar de herfst in het bos	Herfst in het bos: vallende bladeren, paddenstoelen, spinnenwebben. Ja, en wat nog meer... Er valt echt nog veel meer te ontdekken tijdens de herfstwandeling en na afloop maak je nog een natuurschilderijtje.
28-12-2022 Woensdag	Uilen en braak- ballen	Een uilen- en braakballenochtend. Uilen eten onder andere muizen, maar kunnen deze niet helemaal verteren. Ze spugen de resten uit in de vorm van braakballen. Deze ochtend laten we diverse (opgezette) uilen zien en vertellen over hun eet- en leefgewoonten. Daarna gaan de kinderen zelf de braakballen uitpluizen. Misschien komen we er dan achter wat de uil gegeten heeft.

De activiteiten vinden plaats van 10.00-12.00 in het StreekNatuur-Centrum aan de Matenaweg 1 (3356 LS) te Papendrecht, tel.nr. 0184-412618. We houden rekening met de op dat moment geldende corona maatregelen.

***Activiteiten op 02-05 en 15-08 vinden plaats bij de Fruitheerlijkheid van Papendrecht, Kerkbuurt 56, 3354 XK Papendrecht, tel.nr. 078- 644 0599**

Voor alle activiteiten, behalve de tuinvogeltelling, s.v.p. aanmelden met de naam en leeftijd kind(eren) via jeugd@nvwa.eu

Kosten: 2,50 euro per kind, dit is inclusief een consumptie.

Lezingen 2022

in het Streeknatuurcentrum van de Natuur- en vogelwacht Alblasserwaard

Ondanks dat het onzeker is of lezingen door kunnen gaan, staan er voor de eerste helft van 2022 vier lezingen gepland.

Op donderdag 20 januari 2022

Ferry van Jaarsveld met een lezing over egels.
Ferry is beheerder van de egelopvang in Papendrecht.

Op donderdag 17 februari 2022

Ben Koks met een lezing over kiekendieven.
Ben is akkervogelonderzoeker, landbouwdenker en natuurbeschermer en oud-directeur van de voormalige stichting Werkgroep grauwe kiekendief.
Bijgaand boekje is van zijn hand.

Op woensdag 30 maart 2022 (na de ledenvergadering):

Bram van Vliet, onze welbekende plantenskundige, zal de aanwezigen na de pauze, aan de hand van diverse door hem zelf gemaakte tekeningen, meenemen in de plantenwereld.

Op donderdag 21 april 2022:

Jan Trapman, welbekend als natuurfotograaf, met een lezing over de Hoge Veluwe in al zijn facetten en tijdens verschillende seizoenen.

Bij het doorgaan van de lezingen zullen deze in de plaatselijke kranten vermeld staan en ook op de websites van RTV Papendrecht en Puur Papendrecht.

Organisatie: Ans den Haan / Jopie Zwartbol

Van de ringgroep

door Ad Kooij

In het herfstnummer staat een stukje van de ringgroep. Helaas is daar de kop van weggefallen. De oplettende lezer zal begrepen hebben dat het over 'RAS project Boerenzwaluw' gaat.

Daar staat ook de vangst van een in België geringde Boerenzwaluw in vermeld. Ondertussen zijn de ge-

vens binnen. De vogel is als 1e kalenderjaar geringd op 18 augustus 2020 in Oosthaven, net ten oosten van Turnhout. De vogel, een vrouwtje, is tweemaal terug gevangen tijdens het broedseizoen.

Wandelende takken

tekst en foto Leen den Ouden

Het is wel 60 jaar geleden, dat ik wandelende takken had.

Ik heb ze toen mee naar school genomen en ze ook daar gehouden.

De kinderen vonden het best interessant. Ze leven van klimop en zijn dus makkelijk te houden.

Ze leggen hele kleine bruine eitjes. Maar ik las nu pas, dat ze alleen vrouwelijke nakomelingen voortbrengen.

Dus hebben ze de mannen waarschijnlijk niet nodig. Een jaar of 25 geleden trof ik de wandelende takken aan in het zuiden van Frankrijk.

Nu, begin september 2021, kreeg ik van mijn kleindochter een foto, met de vraag: Wat is dat?

Ja dat was een wandelende tak die buiten op het raam zat.

Is die ingevoerd of zelf aan komen lopen? Dat laatste gaat echter wel erg traag, een tak loopt tenslotte niet zo snel. Mogelijk is zij meegereisd, maar niet met mijn kleindochter. Zij is in de vakantie niet verder geweest dan Brabant.

Is dit weer een teken van de klimaatopwarming?

In elk geval toch interessant, dat de natuur zich aanpast.

Voor wie meer wil weten:

www.wikipedia.org/wiki/Wandelende_takken

Wandelende tak in Nederland

Libellen en dagvlinders

tekst en foto's Ron Leeuwis

Hoewel het de laatste jaren gemiddeld genomen helaas een stuk slechter gaat met de dagvlinders, gaat het wel beter met de libellen. Hoewel de Azuurjuffer tegenwoordig echt zeldzaam begint te worden, zien we gelukkig een geweldige toename van de populaties Bruine korenbout. Deze staan landelijk gezien nog in het rood maar de Bruine korenbout is bij ons in de geweldig mooie Alblasserwaard ondertussen vrij algemeen geworden.

De Bruine korenbout

Ook de Vuurlibel heeft zich verder verspreid over de Waard.

De Vuurlibel

Was de Vuurlibel eerst alleen te vinden in Gorinchem Oost, de afgelopen jaren is er o.a. ook bij de Gasunie bij het Alblasserbos in Papendrecht, telkens weer een kleine populatie gezien. Ook de Bruine korenbout is daar waargenomen.

Goed nieuws is ook dat er in het Alblasserbos dit jaar ook weer een paar Zwarte heidelibellen zijn gezien. Deze soort heeft lange tijd als kleine populatie bij het bos in Oud Alblas gezeten, maar was daar de laatste paar jaar niet meer gezien. Blij met het resultaat van dit

jaar, maar gezien het kleine aantal exemplaren, is het nog geen reden tot juichen, want voor een nieuwe populatie Zwarte heidelibellen, is meer nodig dan een enkel verdwaald exemplaar.

De waardplant (de plant waarop een vlinder haar eitjes legt) voor het Oranjetipje is vooral de Pinksterbloem (voor veel lezers misschien wel bekend). Haar secundaire keus is Look zonder Look. En bij ons zien we vaak dat het Oranjetipje Look zonder Look verkiest in het Alblasserbos.

Was eerst de strook langs de Botersloot de bekende plek voor het Oranjetipje, de afgelopen jaren hebben we gezien dat ze steeds verder westwaarts in het Alblasserbos gedwongen wordt. Oorzaak? Hoofdzakelijk, doordat hun waardplant Look zonder Look steeds minder plaats krijgt. Op veel plaatsen is het gebied verruigd en overheersen raapzaad en fluitekruid, waardoor de waardplant geen ruimte meer krijgt om te groeien. Hierover is al contact geweest met de beheereenheid van Staatsbosbeheer om volgend voorjaar het verder uitwoekeren van raapzaad en koolzaad te beperken, zodat de waardplant van het Oranjetipje, weer een eerlijke kans krijgt.

Het Oranjetipje

Hoewel het aantal dagvlinders nog steeds in een neergaande spiraal zit, is het aantal Argusvlinders weer iets gestegen t.o.v. vorig jaar. Maar de andere kant is dat er vorig jaar een explosie aan grote Koolwitjes was maar dit jaar het aantal weer terug is zoals voorgaande jaren gewoon was. Soms is daar gewoon niet direct een oorzaak voor te vinden.

De Dagpauwoog houdt nog steeds in lagere aantallen stand in de afgelopen jaren, maar de Kleine vos is echt een zorgenkindje aan het worden. Wat ook geldt voor het Icarusblauwtje, een andere redelijk algemene soort.

Dagpauwoog (foto: Shutterstock)

Gelukkig is niet alle nieuws negatief en zien we ook goede ontwikkelingen voor o.a. dagvlinders. Diverse boeren in de Waard proberen nu ook iets te doen voor

vlinders en insecten en dat hebben we nodig. En ook is er contact geweest met het Waterschap om het bermbeheer te veranderen. Ze hebben ze daar al veel gehoor aan gegeven. De huidige ecooloog van het Waterschap staat erg open voor informatie betreffende bijzondere planten en bloemrijke bermen zodat een goed beheer toegepast kan worden. Ze krijgen graag de informatie, als er bijvoorbeeld ergens kwetsbare of zeldzame vegetatie staat of een kwetsbare vlindersoort in de problemen komt door fout beheer.

Neem het Icarusblauwtje die afhankelijk is van rolklaver. Wanneer bekend is, of gemeld wordt, dat beide soorten aanwezig zijn, zullen ze de maa hoogte afstemmen met hun aannemers. Dus een geweldige kans om zo samen een steentje te kunnen bijdragen. Dat biedt perspectief en zo zien we weer uit naar komend jaar. Hopelijk kunnen we ook dan weer volop genieten van libellen en dagvlinders.

Argusvlinder (foto: Albert Molenaar)

De bijzondere fruitbomen van Werelderfgoed Kinderdijk

tekst en foto's, tenzij anders vermeld: Wouter den Boer

Als het gaat over Werelderfgoed Kinderdijk, denk je niet meteen aan fruitbomen. Toch zijn ze met hun grillige vormen, bloesem en vruchtdracht beeldbepalend in dit landschap waarin bomen verder schaars zijn. Maar er is meer. We weten inmiddels veel over hoe de molenaars hier leefden en dat zij het terrein rond de molen op eigen wijze vorm gaven. Maar hoe zag dat molenerf er, zeg 125 jaar geleden, precies uit en wat is daar nog van over? Als fruitbomen toch eens konden praten...

Fruitbomen op strategische plekken

De molenaars van Kinderdijk hadden het niet breed en richtten noodgedwongen hun erven vooral functioneel in. Er waren moestuintjes, knot- én fruitbomen. Uiteraard mocht niets ten koste gaan van de windvang op de molen. Geriefhout werd door hakken, snijden en knotten laag gehouden. Fruitbomen geven bij zulke drastische snoei-ingrepen weinig fruit dus koos men strategische plekken waar ze wat groter mochten worden; zoals aan de noord-, oost- tot zuidoostkant van de molen. Het lage veenland was ongeschikt als groeiplaats, maar de kleitaluds van de molenkades voldeden wel. Men plantte veelal laagvertakte struiken, die pas op latere leeftijd hogere kruinen zouden ontwikkelen. Weliswaar kregen oude exemplaren door opkronen een takvrije stam, maar écht oorspronkelijke hoogstambomen kom je hier nauwelijks tegen.

Op sommige molenerven in Kinderdijk zijn de fruitbomen wel heel beeldbepalend. Oorspronkelijk werden ze als lage struiken geplant in het talud van de molenkade, maar door de groeiachtige onderstammen ontwikkelden ze toch grote kronen.

Nét op tijd

Een aantal jaren geleden werd ik gebeld door de bewoner en molenaar uit de Nederwaard, Arie Hoek. Eén van zijn fruitbomen, een heel oude appelboom, kon wel een onderhoudsbeurt gebruiken. Op een ansichtkaart uit

Ansicht uit 1915 met de oude 'Schrijver' langs de molenkade van de Nederwaard.

Bron: A. Hoek

1915 staat de boom al als volgroeid exemplaar en moet dus ruim 100 jaar oud zijn. Het zou om een zogenaamde 'Schrijver' gaan, maar het preciese ras is tot heden niet achterhaald. Gezien de hoge leeftijd én het mogelijk unieke ras wilde meneer Hoek graag een jonge ent van de boom aanplanten. De volgende winter heb ik de appelboom gesnoeid en het enthout naar een boomkweker gebracht. In de zomer daarna scheurde de boom bij een

In een onweersbui scheurde de oude appelboom volledig uiteen en viel niet meer te redden.

hevige onweersbui volledig uit elkaar. De oude 'Schrijver' viel niet meer te redden, maar gelukkig kon ik ruim een jaar later een jonge ent langs de molenkade terugplanten. Het wachten is op de eerste vruchten, waarvan ik hoop ooit het preciese ras te kunnen achterhalen.

De ent van de oude 'Schrijver' groeit inmiddels goed.

De oudst levende fruitboom

Een ander mooi voorbeeld vinden we bij de Museummolen Nederwaard. Daar staat een grote perenboom, waarschijnlijk van het ras Legipont. Door bewoner en molenaar Cock van den Berg werd ik gewezen op een oud portret van de museummolen uit 1895. Daarop zien we een jonge laagvertakte fruitboom op dezelfde plek als waar de oude Legipont nu nog staat. Het donkere blad en de rechtopgaande groeiwijze van de jonge boom op de foto zijn typisch voor het karakter van dit ouderwetse ras. Het is dus aannemelijk dat het om dezelfde boom gaat. Dat maakt de oude Legipont ruwweg 135 jaar oud en de oudst nog levende fruitboom van het Werelderfgoed.

Foto uit 1895 van de Museummolen Nederwaard met daarop een jonge (peren)boom op verondersteld dezelfde plek als waar nog steeds een oude Legipont staat.

Bron foto: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

Museummolen Nederwaard met daarbij in bloei, de oude Legipont die er mogelijk al zo'n 135 jaar staat.

Beeldkwaliteit én historie

De fruitbomen zijn niet alleen beeldbepalend, maar ook levende herinneringen aan het 'vroegere' molenaarsbestaan. Vanuit de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk loopt er sinds een paar jaar een project om het fruitbomenbestand te revitaliseren. Daar ben ik zelf bij betrokken. Er wordt geïnventariseerd, nieuw aangeplant en gesnoeid. Wie weet verschijnt er ooit een folder met fruitige verhalen voor de toeristen.

Weidevogels en wintertijd

tekst André Hornstra

Het is winter en dat betekent komkommertijd voor de weidevogel-vrijwilliger. De weidevogels laten zich momenteel niet of nauwelijks zien. We moeten het momenteel doen met af en toe een Scholekster (langs de kust) of een grote groep Kieviten langs de snelweg. Voor de Grutto's, Tureluurs, Veldleeuweriken en Graspiepers moeten we nog even geduld hebben. Om elkaar als weidevogelvrijwilliger toch te blijven zien, in deze rustige periode, hadden we het plan opgevat om 1 of 2 activiteiten te organiseren.

Zo zijn we op 25 september met ruim 25 vrijwilligers naar bioscoop Landvast geweest om te genieten van de nieuwe natuurfilm van Stijn Philips: De Wilde Waard. Een prachtige natuurfilm over de Alblasserwaard.

Daarnaast is het plan om een uitje te organiseren naar een natuurmuseum medio januari 2022. We vrezen alleen dat we dat zullen moeten uitstellen door de huidige coronamaatregelen.

In een eerder artikel heb ik het gehad over het "Aanvalsplan Grutto" en daarbij beloofd hier nog een keer op terug te zullen komen. Daar is het nu de tijd voor.

De Grutto – onze nationale vogel – verdwijnt in rap tempo uit ons land. Waren er in 1970 nog 120.000 broedparen van deze weidevogels, nu resteren er minder dan 30.000 en de achteruitgang gaat onverminderd door. Nederland heeft een internationale verantwoordelijkheid voor de Grutto: maar liefst 80% van Europese populatie broedt in ons land. De achteruitgang van de weidevogels is een gevolg van de teloorgang van het unieke weidelandschap van laag-Nederland. Ook van andere weidevogels, zoals Kievit, Scholekster en Tureluur, zijn er steeds minder.

Op initiatief van Pieter Winsemius (oud-minister van VROM), is door It Fryske Gea, de Friese Milieu Federatie en de Vogelbescherming Nederland en met inbreng van zes weidevogelprovincies, landbouworganisaties, natuurorganisaties en wetenschappers, het 'Aanvalsplan Grutto' opgesteld. Met dit plan moet het lukken de neerwaartse trend van de Grutto en andere weidevogels te keren.

In het plan wordt gesproken over kansgebieden. Om de Grutto te redden zijn optimale inrichting en beheer vereist in speciaal aan te wijzen kansrijke gebieden voor weidevogels. Deze gebieden zijn van voldoende omvang. Ze liggen in laag-Nederland, in de weidevo-

gelprovincies: Friesland, Noord Holland, Zuid Holland, Utrecht, Groningen en Overijssel. Provincies selecteren de kansgebieden samen met boeren, natuurorganisaties en betrokken vrijwilligers.

Maatregelen

Het succes in de kansgebieden is van vier maatregelen afhankelijk:

Omvang en openheid: De kansgebieden hebben bij voorkeur een omvang van rond 1.000 hectares met een kern van 200 hectares in de vorm van een weidevogelreservaat. Rondom die kern vindt extensieve, natuurvriendelijke landbouw plaats, voornamelijk melkveehouderij. De kansgebieden zijn open met minimale bebouwing en zonder bomen en struiken. Weidevogels hebben graag uitzicht terwijl hun vijanden, roofdieren en roofvogels, juist bomen en dekking benutten om toe te slaan.

Waterpeil: Cruciaal voor het redden van de weidevogels is het fors verhogen van het waterpeil in de kansgebieden. Het peil zal in het broedseizoen omhoog moeten naar 10 tot 20 centimeter onder het maaiveld. Op dit moment is het peil ver daaronder tot wel 80 cm of meer onder het maaiveld. Bij een hoog waterpeil vinden volwassen Grutto's in de zachte bodem voedsel zoals wormen.

Agrarisch beheer: Zonder aangepast agrarisch beheer redden Grutto's het niet om voldoende kuikens groot te brengen. Per broedpaar moeten jaarlijks tenminste 0,8 kuikens uitvliegen om de gruttostand te behouden en dat vereist gerichte actie. Maaien en begrazen kan pas na het uitvliegen van de vogels. Het injecteren van drijfmest dient vervangen te worden door het opbrengen van ruige stalmest. Injectie van drijfmest is funest voor wormen en ander bodemleven. De combinatie van een hoger waterpeil en ruige mest zorgt voor kruidenrijkdom. Kruiden- en bloemrijk grasland is essentieel voor insecten. Weidevogelkuikens zijn voor hun voedsel afhankelijk van voldoende insecten. Om dit agrarisch beheer mogelijk te maken zal de gemiddelde veedichtheid in de kansgebieden omlaag moeten van gemiddeld 2,5 volwassen rund per hectare naar 1.

Predatorenbeheer: Door de slinkende populatie weidevogels in sterk versnipperde gebieden gaan te veel nesten en kuikens verloren aan predatie door vossen, katten, reigers en andere roofdieren. Actief predatoren-

beheer als tijdelijke noodmaatregel om een werkelijk evenwicht te herstellen, is daarom noodzakelijk. Dat vergt per gebied een plan. Elementen van zo'n plan zijn:

- a het verwijderen van bossen en ruigte om de dekking en uitkijkposten van predatoren te beperken;
- b door met hoge waterpeilen en het uitrasteren van weilanden predatoren de toegang te belemmeren
- c bij het maaien zorgen dat nesten niet te herkennen zijn voor predatoren
- d verjaging en bejaging.

Uiteraard staat en valt het aanvalsplan met een goede financiële onderbouwing. Er zal een betrouwbare economische basis voor de betrokken boeren gerealiseerd moeten worden. Het gaat te ver om dit tot in detail te bespreken maar het zal gaan om aanzienlijke bedragen. De jaarlijkse kosten (los van de eenmalige investering om het gebied in te richten) worden geschat op 40 miljoen euro.

Ik ben blij met het plan en de aandacht voor de Grutto. Er staan hele zinnige zaken in het plan. Het plan is in november 2020 overhandigd aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Mw. Carola Schouten. We zijn ruim een jaar verder en ik heb het gevoel dat er sindsdien niet heel veel mee gedaan is. Enerzijds is dat begrijpelijk. Het kabinet is kort na het aanbieden van het rapport gevallen en inmiddels demissionair. Er zijn een aantal issues die de afgelopen tijd ook zeker de aandacht verdienen (toeslagaffaire, uitstoot CO₂ en PFAS, formen nieuwe regering, corona).

AANVALSPAN GRUTTO

Een initiatief van Pieter Winsemius en Ferd Crone, It Fryske Gea, de Friese Milieu Federatie en Vogelbescherming Nederland

Anderzijds is het erg jammer dat dit rapport nog niet de aandacht heeft gekregen die het verdient. Mijns inziens ligt er een schone taak voor natuurbeheerorganisaties en andere betrokken instanties om wederom aandacht te vragen binnen de politiek voor dit aanvalsplan. Niet alleen dient het op de kaart te worden gezet. Het zal tot concrete daden moeten leiden. Voor de Grutto is het 5 voor 12.

Trektellen najaar 2021

Tekst en foto's Bastiaan van de Wetering

Het trektelseizoen van het najaar van telpost Kinderdijk startte in 2021 in de laatste week van augustus. Die week stond in het teken van wegtrekkende **Wespendieven**. Deze middelgrote roofvogel komt ergens in mei onopvallend in zijn broedgebied aan, brengt zijn jongen razendsnel groot en vertrekt als één van de eersten weer richting zijn overwinteringsgebied in Afrika. De Wespendief lijkt op de Buizerd, maar is van afstand te herkennen aan een langwerpige, smalle kop en langere staart. Wat betreft zijn kleed onderscheidt de Wespendief zich van de Buizerd door de staart en ondervleugel die allebei gebandeerd zijn.

Wespendief

Langs telpost Kinderdijk passeerden tussen 20 en 30 augustus vier Wespendieven. Deze waarnemingen vallen precies samen met de doortrekpiek, gebaseerd op alle trekteldata van Nederland. In deze week passeerden ook een **Zeearend** en drie **Morinelplevieren**. De foto's tonen een overvliegende Wespendief (boven) en Zeearend (onder).

September was een erg rustige maand wat betreft vogel-trek over telpost Kinderdijk. In deze maand passeerden een **Duinpieper** en meerdere **Visarenden**, maar echt grote aantallen werden niet opgemerkt. Aan het eind van september vond er in Nederland een opvallende trek van **Gaaien** plaats. Zulke grote verplaatsingen van deze vogels zijn vaak de eerste tekenen van een voedseltekort in de gebieden waar veel eiken staan, zoals de Veluwe. He-las ligt telpost Kinderdijk iets te westelijk voor gaai-trek in honderdtallen, maar één dag met 86 exemplaren gaf

toch een beetje smaak van mooie gaai-trek.

De eerste teldag van oktober stond in het teken van de jaarlijks terugkerende Eurobirdwatch. De Eurobirdwatch werd afgetrapt met een overvliegende **Kleine bonte specht** en meer dan 5000 passerende **Graspiepers**. Op 4 oktober passeerde de 5e **Koereiger** ooit langs de telpost. Tussen 13 en 18 oktober passeerden wel 4 **Europese kanaries** de telpost. Nooit eerder werden zoveel exemplaren van deze soort in één jaar over de telpost Kinderdijk waargenomen. Op 16 oktober werden hier meer dan 13.000 **Vinken** en 900 **Sijzen** geteld. De jaarlijkse trek van Vinken is één van de momenten waar trektellers ieder najaar op hopen. Op 23 en 28 oktober passeerden respectievelijk 8600 en 6100 Vinken. De laatste twee weken van oktober kenmerkten zich door

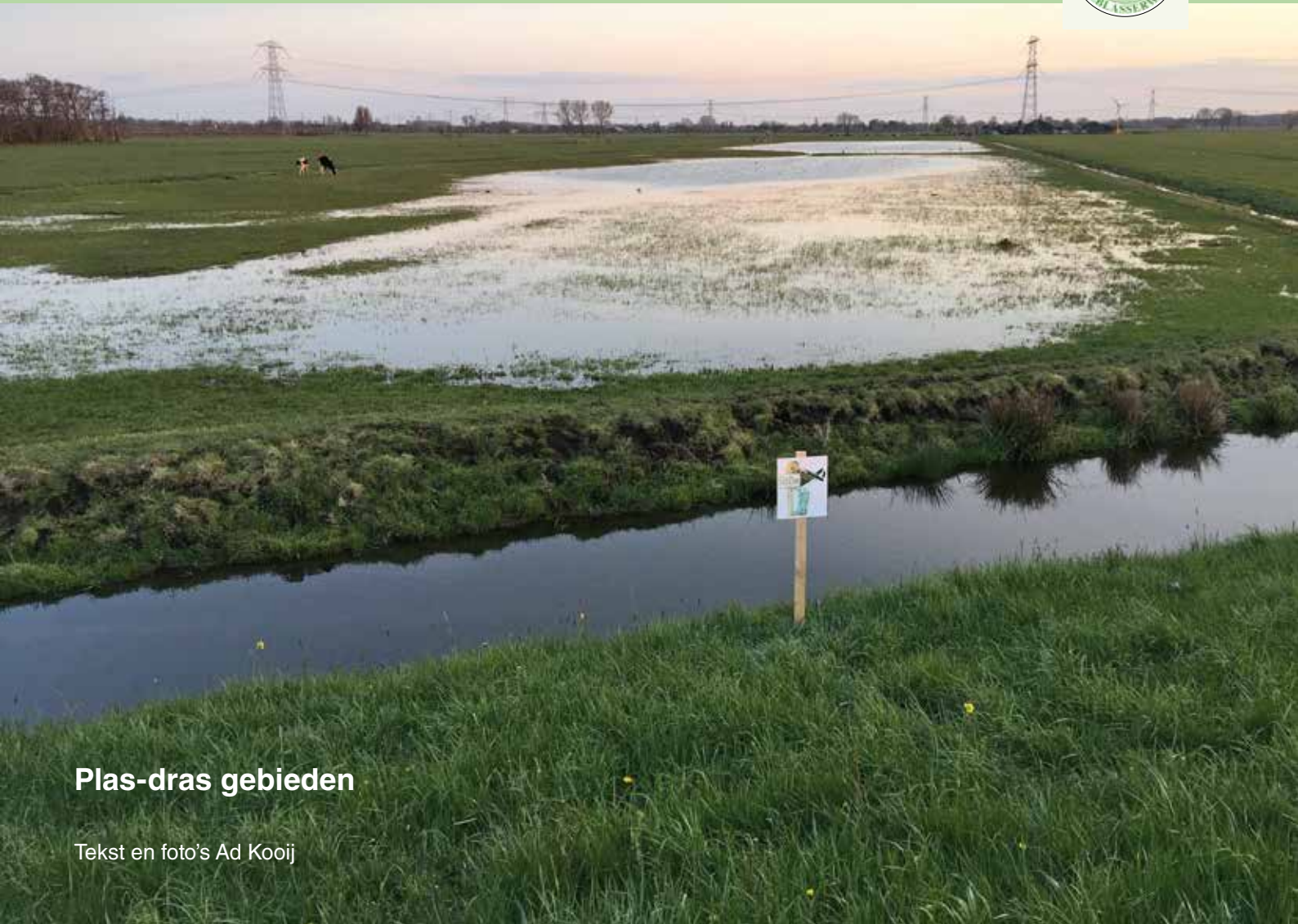

Zeearend

een enorme influx van **Pimpelmezen** en **Zwarte mezen** die via de Lage landen richting het zuiden trok. Langs Kinderdijk passeerden in oktober 512 Pimpelmezen en 19 Zwarte mezen.

Iedere najaarsochtend wordt gekenmerkt door het uitvliegen van de enorme hoeveelheid **Spreeuwen** vanaf hun slaapplek in de Nederwaard van Kinderdijk. In het riet van het boezemgebied slapen iedere nacht 50.000-150.000 Spreeuwen en die vliegen iedere ochtend in enkele etappes uit. Brede fronten met Spreeuwen van kilometers breed, trekken een ruisend spoor over de hoofden van de tellers en zorgen voor een tijdelijke verduistering van de opkomende zon.

Op het moment van schrijven, begin november, verwachten we nog groepen Kramsvogels, Kolganzen, Brandganzen, Kieviten, Aalscholvers en hopen we op rode Wouw, Kraanvogels of een Ruigpootbuizerd. Op www.trektellen.nl zijn de laatste tellingen van telpost Kinderdijk te vinden. In de periode maart – mei en augustus – november zijn trektellers op een (droge) zaterdag vaak te vinden op de telpost. Wil je een ochtend mee trektellen? Stuur dan een mailtje naar bastiaanvdwetering@gmail.com.

Plas-dras gebieden

Tekst en foto's Ad Kooij

De afgelopen jaren zijn er een flink aantal plas-dras percelen bijgekomen, zowel landelijk als in de Alblasserwaard. Hier een overzicht van de telresultaten van één van deze gebieden.

Agrariërs die land 'over' hebben kunnen een aanvraag indienen om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage. Ook het op grotere schaal beschikbaar komen van zonnepanelen helpt hier aan mee. Veel weidepompen om percelen van voldoende vocht te voorzien, worden gevoed door opgewekte stroom van zonnepanelen.

De organisatie/coördinatie ligt hier bij het 'Collectief Alblasserwaard Vijfheerenlanden'.

Waren vroeger, vóór de ruilverkaveling, natte percelen geen uitzondering, tegenwoordig zijn ze zelfs met een lantaarntje niet meer te vinden.

Juist deze percelen waren van groot belang voor de terugkerende weidevogels die, na een lange vlucht uit Afrika, de vetvoorraden weer moesten aanvullen.

Ook tijdens de broedtijd waren dit de percelen met de hoogste aantallen weidevogels.

De plas-dras percelen voorzien nu een beetje in deze behoefte.

Om er achter te komen hoeveel vogels er gebruik van maken zijn tellingen onmisbaar. Al vele jaren doen leden van de vogelwerkgroep mee aan het verzamelen van deze gegevens. Ook via www.alblas.waarneming.nl. Ondergetekende doet, samen met Jan Schoonderwoerd en Gradus Wielders, mee met de tellingen in Polder Oud Alblas Noordzijde.

Het perceel, van Simon Kortleve, ligt net ten westen van de Eendenkooi en is vanaf het fietspad goed te overzien.

De tellingen lopen van half februari tot half juni en vinden wekelijks plaats.

Afgelopen seizoen startten we een uur na zonsopkomst en de telling duurde één uur. Alle aanwezige, invallende en vertrekkende vogels werden genoteerd.

dagtellingen																	
datum	feb.		mrt.					apr.				mei				jun	
Soort	18	23	3	12	19	24	31	9	13	18	27	3	14	18	27	1	9
Grutto			8	192	195	130	36	250	300	104	3	6	2	6	8	5	7
Tureluur				7	2	1	4	5	1	2	4	1	4	3	2	4	3
Kievit		52	32	9	31	10	4	3	4	6	3	4	3	5	1	2	3
Scholekster		4	2			1	2			2		1	2		1	2	
Kemphaan				5		4	27	18	14	8	3	19					
Bonte strandloper				1													
Wulp						1		2									
Zwarte ruiter				1													
Bergeend	1	2		7	2	2	2	1	2	2	1	13	24	37	26	21	25
Krakeend			4	24	7	25	16	26	6	18	8	8	4	4	2	6	2
Smient		2			2	14	22	18	3		2						
Slobeend					10	27	28	12	14	14	22	6	6	2		1	
Wilde eend	2			5	4	4	6	6	2	2	4	2	2	4	12		
Zomertaling							2				4	1					
Wintertaling		21	35	6	26	18	21	11	25	12	17	1					
Nijlgans						1		2	1	2		5		4			
Meerkoet	52	59	64	62	23	10	20	8	10	7	8	10	4	8	8	8	
Grauwe gans		4			10	2			2	2	1	5	47		2	42	28
Knobbelzwaan								5	6	1	3	5	4		2		

In de tabel staat het maximum aantal aanwezige vogels op enig moment tijdens het teluur.

Duidelijk is te zien dat na eind april de meeste trekvo-gels vertrokken zijn. Bijvoorbeeld een soms groot deel van de getelde Grutto's behoort tot de ondersoort is-landica die in Noorwegen, IJsland en noord Schotland broeden. Wat overblijft zijn de vogels die op het perceel broeden of die er komen foerageren of voor een was-beurtje. Vooral bij Grutto's zie je dit regelmatig.

Het aantal hier niet broedende steltlopers dat gebruik maakt van het gebied is zeer beperkt afgezien van de Kemphaan. Van deze laatste soort kun je, als je een beetje geluk hebt, de bijzondere manier van balts zien. Er is niet 1 mannetje hetzelfde getekend / gekleurd als de ander.

Plas-dras Langenbroek geeft wat betreft deze soorten regelmatig fors hogere aantallen. De hoge aantallen bij de Bergeend vanaf mei, komt door de pullen die dan met de ouders verschijnen. Dit is ook het geval bij de Grauwe gans.

Doordat het opgroeiende gewas in de loop van het sei-izoen steeds meer het zicht belemmert, zijn waarnemin-gen van pullen van de steltlopers zeldzaam.

Het lage aantal Zomertellingen is een teken dat er nog veel te verbeteren valt.

Tabel slaapplaatsstellingen					
datum	3 mrt	23 mrt	15 apr	7 mei	27 mei
Grutto	99	267	340	6	7
Tureluur	19	3	4	4	2
Kievit	39	1	1	3	1
Scholekster	1	6			1
Kemphaan			5	21	
Regenwulp				1	
Wulp		1	22		
Kluut		16			
Bergeend			2	18	26
Krakeend	6	18	3	8	2
Smient	1	39	4		
Slobeend	9	21	14	5	5
Wilde eend	2	4	2	2	12
Zomertaling				1	
Wintertaling	59	35	26	1	
Pijlstaart			3		
Meerkoet	49	26	12	10	8
Knobbel-zwaan				2	
Nijlgans				2	2
Grauwe gans		4	3	1	2

Een goede telplek.

Dit jaar hebben we ook een aantal slaapplaatstellingen gedaan op hetzelfde perceel. En, zoals verwacht, ongeveer hetzelfde beeld als met de dagtellingen.

Duidelijk is wel dat doortrekkende Grutto's graag gebruik maken van het gebied.

Opvallend is de grote groep Kluten op 23 maart en de 22 Wulpen op 15 april.

Geprobeerd is om 's morgens na een avondtelling een opname te doen maar na 1 uur wachten was de grondmist nog net zo dicht, dus helaas.

De eenden zullen waarschijnlijk in de nacht uitzwerven over de omliggende polders om te gaan foerageren.

Erik Kleyheeg heeft daar onderzoek naar gedaan vanuit de naastgelegen eendenkooi, wat mooie beelden opleverde.

Het blijven momentopnames. Wie wil weten wat er nog meer gezien wordt (Lepelaar, Zwarte ibis, Pijlstaart etc.), kan terecht op de bovengemelde site waar u ook uw eigen waarnemingen kwijt kan. Graag zelfs; hoe meer gegevens des te beter kan het belang van deze gebieden aangetoond worden.

Met dank aan het collectief voor de financiële vergoeding die weer ten nutte komt van het ringwerk.

Blauwborst (foto: Albert Molenaar)

Fotocollage winter

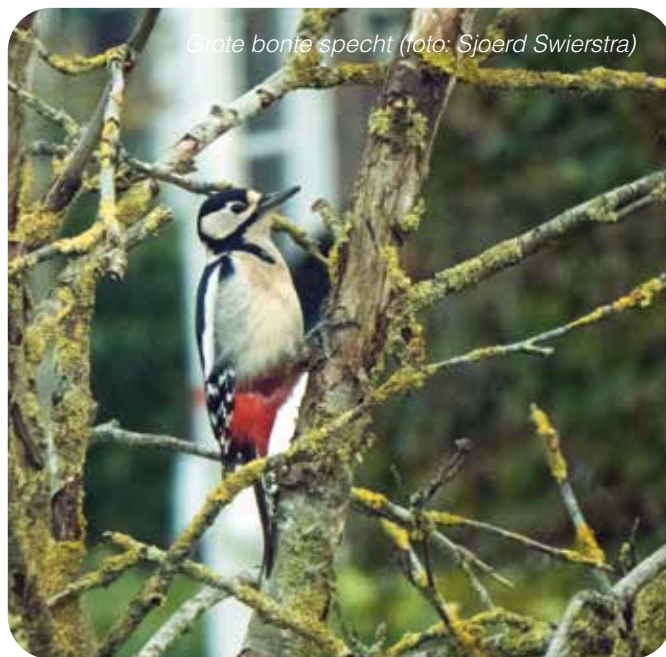
Ijsvogel (foto: Albert Molenaar)

Roodborst (foto: Sjoerd Swierstra)

Schaatsen in 2007 (foto: Sjoerd Swierstra)

Grote bonte specht (foto: Sjoerd Swierstra)

Kramsvogel (foto: Sjoerd Swierstra)

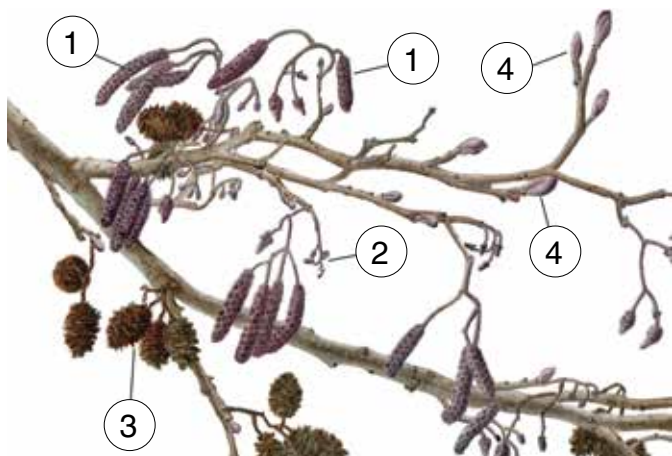
Molen de Vriendschap (foto: Sjoerd Swierstra)

Zwarte els

tekst, foto en tekeningen Bram van Vliet

In de winter zijn de meeste bomen kaal. Er lijkt niet zo veel aan te zien, alleen takken en knoppen. Iets beter kijken levert wel iets meer op, maar de Zwarte els laat veel meer zien:

Op de tekening staan nummers die aangeven wat er te beleven valt.

Zwarte els

1 Dit zijn de mannelijke 'bloemen' met meeldraden, ook wel katjes genoemd. Ze strekken zich in het voorjaar uit en worden slap, bij de minste aanraking laten ze wolken stuifmeel los. De Zwarte els is een windbestuiver. De bedoeling is dat het stuifmeel door de wind naar de vrouwelijke 'bloemen' gebracht wordt:

2 De vrouwelijke bloemen met stampers. Als ze door het stuifmeel bevrucht zijn groeien ze in de loop van de zomer uit tot de elzenproppen.

3 Elzenproppen. Eerst zijn die groen, maar in de loop van de herfst worden ze zwart. Ze doen wel wat denken aan dennenkegels in het klein. De elzenproppen hebben zich in het afgelopen jaar gevormd. Er zitten zaadjes in, waar vooral Sijzen dol op zijn. Als ze de zaadjes eruit peuteren, vallen die door morsen in het water. Elzen staan namelijk vaak aan het water. De zaadjes blijven drijven en een enkeling belandt ergens op een geschikte plaats en kan weer uitgroeien tot een boom.

4 Dit zijn de knoppen, paars en op een kort steeltje. Dat laatste zie je niet zo vaak bij bomen. Uit de knoppen groeien in de loop van dit jaar weer nieuwe takken met of zonder de 'bloemen'.

Elzen worden vaak vlak bij de grond afgezaagd en lopen dan weer uit. Er vormen zich dan langloten die dat

De zwarte Els in het landschap

jaar geen bloemen hebben. Pas het jaar daarop worden die weer gevormd.

Als een Els wordt afgezaagd is het zaagvlak oranje-rood. Daar is een oude legende aan verbonden:

Eens was de duivel op pad geweest om slachtoffers te vinden, maar dat was hem niet gelukt. Hij kwam door een moerasbos met elzen, zag daar een geit lopen, pakte die bij zijn lange staart en wilde hem meenemen. De geit spartelde tegen en zette zich schrap achter de boomwortels. De duivel trok en trok en.... de staart brak af. Het bloed droop op de grond en de wortels van de els zogen het op. Dat is nog altijd te zien als je de boom doorzaagt. Dat het echt waar is, zie je aan de geit, die heeft een kort stompje staart....

De Els leeft samen met een bacterie, die aan de wortels een soort knollen vormt waar stikstof in gevormd wordt, waar de els zich mee kan voeden.

Volwassen Zwarte elzen als boom zie je niet zo vaak. Maar het silhouet van zo'n boom maakt - vanwege de vele elzenproppen - een zwarte indruk. Vandaar Zwarte els.

De Wetenschappelijke naam is *Alnus glutinosa*. *Alnus* is een oude latijnse naam voor de Els. *Glutinosa* betekent kleverig. Vooral de jonge bladeren zijn kleverig.

Leuk om op te letten is de Elzenvlag, een paddenstoel die op de elzenproppen groeit. Komt niet zo veel voor, maar als ik langs Elzen loop let ik er altijd even op.

Elzenvlag

bronnen:

- Nederlandse Oecologische flora, drs. E.J. Weeda cs.
- Verklarend woordenboek wetenschappelijke plantennamen, dr. C.A. Backer
- Natuur van de maand, J.A. Nijkamp cs.

Regionale Energie Strategie (RES)

tekst en afbeeldingen: Jacques Verhagen

Als vervolg op de informatie in Onze Waard over de vaststelling van de RES 1.0 Alblasserwaard (Molenlanden Gorinchem), kan vastgesteld worden dat de beide gemeenten hebben besloten dat in het zoekgebied Avelingen onderzocht zal worden naar de mogelijkheid om Windturbines te plaatsen.

De mogelijkheden op deze zoeklocatie worden onderzocht door Rijkswaterstaat. Een locatie die vanuit natuurspectief volgens ons niet wenselijk is. Bij de vaststelling van deze locatie zijn wij niet geraadpleegd, ondanks dat we meerdere malen bij beide gemeenten hebben aangeboden om mee te denken. Ik vroeg hen namens de werkgroep Planologie, of Staatsbosbeheer met de locatie akkoord gaat. Bij navraag blijkt dat Staatsbosbeheer in onze regio hier niets van weet. Verder blijkt bij navraag dat hierover afspraken met Staatsbosbeheer op hoog niveau zijn gemaakt. Maar het is onduidelijk wat die afspraken zijn.

De Natuur- en Vogelwacht is nog steeds van mening dat alleen door mee te praten je enige sturing aan de plannen kunt geven en dat je met alle partijen aan tafel moet zitten. Wanneer we afhaken, kunnen we alleen achteraf klagen over het resultaat. Informatieavonden zijn bedoeld om de aanwezigen te informeren, dus eenrichtingsverkeer. Dit is niet het podium waar we iets mee kunnen bereiken. Wat nu? Het Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden waarin wij participeren, heeft een brief aan de colleges van Burgemeester- en Wethouders van beide gemeenten gestuurd met het verzoek mee te mogen praten en denken over de energietransitie. Dit heeft geleid tot een gesprek met de wethouder en ambtenaar van de gemeente Molenlanden en later een digitale bijeenkomst met de vertegenwoordiger van de gemeente Gorinchem en de projectleider van Rijkswaterstaat. In dit

gesprek wordt duidelijk dat ik, juist vanwege de nadruk op natuur, vanuit de Natuur- en Vogelwacht praat.

Aan de keuze voor de onderzoekslocatie valt niets meer te wijzigen. Deze staat in de bestuurlijke vaststelling van de RES 1.0 Alblasserwaard.

Wel is afgesproken dat ecologisch onderzoek zal worden uitgevoerd door Bureau Waardenburg. Verder wordt gedacht aan technische maatregelen, zoals radarapparatuur waarbij, tijdens vogeltrek de windturbines stil vallen. Ook voor vleermuizen zullen technische maatregelen worden genomen. Een windenergieproject op de Maasvlakte bij de zachte zeewering is een pilotproject waar alle technische maatregelen ter voorkoming van vogelslachtoffers worden genomen. Naast de focus op vogels en vleermuizen is ook het grondgebruik een punt van aandacht. Voor de realisatie en het onderhoud van hoge windturbines zijn grote kranen nodig. Dit vraagt voor navigatie ter plaatse veel ruimte. Veelal gebruikt men betonnen stelconplaten. De benodigde ruimte wordt omkaderd met hekwerk, zodat het gebied niet toegankelijk is. Rijkswaterstaat onderzoekt of de windturbines vanaf het water geplaatst kunnen worden. Tot slot kan ik alleen zeggen dat we het proces volgen.

Op de bijgevoegde kaarten is het zoekgebied Avelingen aangegeven.

Waar mogen wij u heen brengen?

SNELLEVLIE
TOURINGCARS

Travel. Meet. Enjoy.

T (078) 69 20 120
info@snellevliet.nl

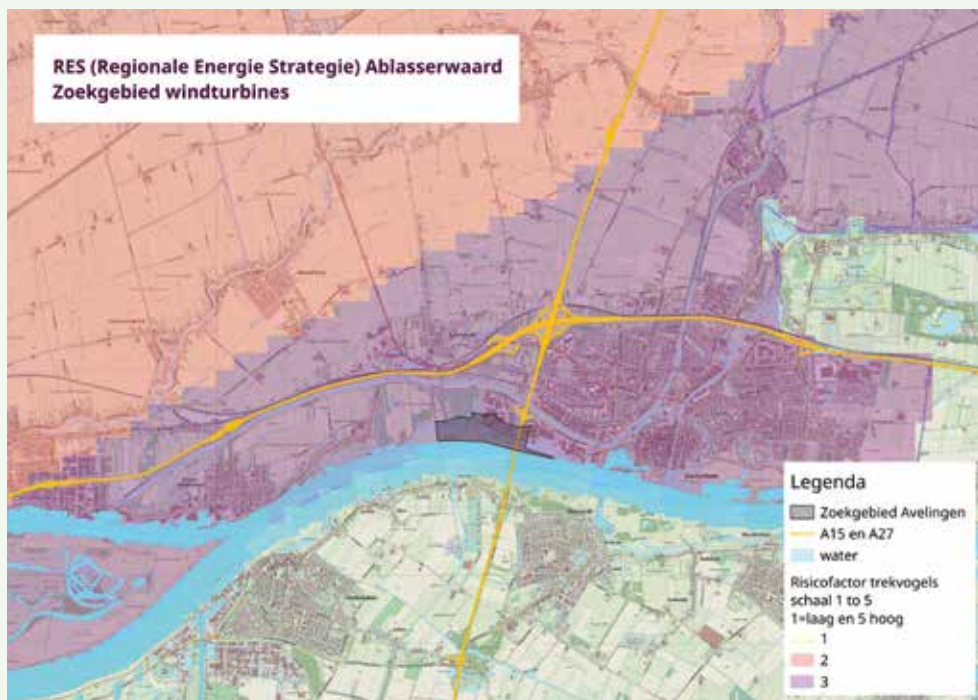
www.snellevliet.nl

landwinkel
De Fruittheerlijkheid

Proef het landleven!

Kerkbuurt 56 Papendrecht tel. 078-6440599 openingstijden ma. t/m do. 13.30 uur-17.30 uur vrijdag 8.30 uur-20.00 uur zaterdag 8.00 uur-17.00 uur	FRUIT veel fruit uit eigen boomgaard AARDAPPELEN EN GROENTEN ook biologische groenten GESCHENKPAKKETTEN STREEKPRODUCTEN *Heerlijkheid van Papendrecht* Jam, sap, saus van fruit uit eigen boomgaard
--	---

www.fruittheerlijkheid.nl

Zoekgebied Avelingen 1

Zoekgebied Avelingen 2

**BRUILOFTEN
VERGADERINGEN
EVENEMENTEN**

Goed geregeld!

WWW.TILGROEP.NL

VERZEKERD VAN DYNAMIEK

Iedere dag staat in het teken van waardevolle dingen
doen voor onze klanten. Simpelweg echt relevant willen zijn,
vanuit passie en talent voor ons vak, dat is L&B.

www.lb.nl

Solide en gedegen

Aannemen en uitvoeren van:

- het bouw- en woonrijp maken van (bedrijfs)terreinen
- grond-, straat- en rioleringswerken
- groen- en bodemsaneringswerken
- alle voorkomende sloopwerken

**GS DE GROOT & SCHAGEN
AANNEMINGSBEDRIJF B.V.**

Lelystraat 101 3364 AH Sliedrecht
☎ (0184) 41 62 33 ☎ (0184) 41 88 79 🌐 www.degrootschagen.nl

**Zand, grind of
grond nodig?**

Directe levering los gestort of in Big-Bag.

Openingstijden:
maandag t/m vrijdag
7.00 uur tot 17.00 uur
zaterdag
8.00 uur tot 12.00 uur.

Bij Van Vliet Sliedrecht bent u
aan het juiste adres voor levering
van zand, grind, mijnsteen en
tuingrond. Voor verhardingen
leveren wij diverse soorten
granulaat. Ook kunt u bij ons
uw grond, puin- en tuinafval
inleveren. Bestellen via de website
en telefonisch.

www.vanvliet-sliedrecht.nl

Industrieweg 27
3361 HJ Sliedrecht
T 0184 415 501
E info@vanvliet-sliedrecht.nl

**VAN VLIET
SLIEDRECHT**

Activiteiten & werkgroepen

Activiteiten en werkgroepen	contactpersoon	telefoon /e-mail
Advertenties 'Onze Waard'	Door Verhagen	0184-682235
Amfibieën- en Vissenwerkgroep	Bastiaan van de Wetering	06-17530641
Bibliotheek	Leen den Ouden	078-6153280
Educatie en IVN-werkgroep	Nel Welschen Miriam Vermeij	078-6172348 scholen@nvwa.eu
Exposities Kunst	Ellie Snoeren	078-6151269
Gebouw (SNC)	Wim Hoogkamer	078-6154464
Gratis tuinadvies en lezingen over natuurtuinen	Leen den Ouden	078-6153280 ouden.l@chello.nl
Illustraties	Piet van Meerkerk	0184-683301
Kinder-doe-hoek	Nel Welschen	078-6172348
Knotploeg "De Kievit"	Nik Blom	0184-652249
Ledenadministratie	Elly Hoogkamer	ledenadministratie@nvwa.eu
'Onze Waard' kopij	Tom Kalkman	redactieonzewaard@nvwa.eu
Planologie	Jacques Verhagen	0184-682235
Planten- en Insectenwerkgroep	Bram van Vliet	0184-617245
Public Relations (PR)		pr@nvwa.eu
Themagroep	Heleen Roest	0184-681725
Vogelwerkgroep	Pieter Bieren Richard Slagboom	06-30344431 06-49201029
Tuinwerkgroep	Leen den Ouden	078-6153280
Weidevogelwerkgroep	Theo Bakker André Hornstra	06-24975448 06-46832779
Zoogdierenwerkgroep	Nel Welschen	078-6172348

Welland Geerweg (foto Sjoerd Swierstra)

Streeknatuurcentrum Alblasserwaard

'Onze Waard' is het vier keer per jaar verschijnende mededelingenblad van de Natuur- en Vogelwacht "De Alblasserwaard" ... al 52 jaar uw eigen natuurvereniging

De vereniging heeft ten doel:

- Het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap, de natuur en het milieu in de Alblasserwaard en het gezamenlijk beleven daarvan.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

1. Het bevorderen van het natuur- en milieubesef door middel van educatieve activiteiten.
2. Het beschermen van flora, fauna en landschap.
3. De studie over de flora, fauna en landschap.
4. Het meewerken aan het in stand houden van door particulieren of organisaties, in de Alblasserwaard, verworven natuurgebieden.
5. Het waken tegen water-, bodem- en luchtverontreiniging.
6. Het toetsen van planologische voornemens en het eventueel hierop reageren door middel van gefundeerde bezwaarschriften.

Matenaweg 1

3356 LS Papendrecht

Tel. 0184-412618

www.nvwa.eu

Openingstijden:

In de zomer

vanaf 1 april t/m 30 september

Dinsdag t/m zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

In de winter:

vanaf 1 oktober t/m 31 maart

Woensdag van 12.00-16.00 uur

Zaterdag van 10.00-17.00 uur

Andere dagen op afspraak

1969

2021

52 jaar NVWA